

S-A ÎNCHEIAT REFORMA?

O afirmare a convingerilor evanghelice

În ajunul celei de-a 500 aniversări a Reformei protestante, creștinii evanghelici din toată lumea au oportunitatea de a reflecta într-o manieră proaspătă asupra zestrei Reformei, deopotrivă în beneficiul bisericii globale a Domnului Isus Cristos și în cel al înaintării lucrării Evangheliei. După secole de controverse și relații încordate între evanghelici și catolici, prietenia ecumenică din vremurile recente a creat condițiile adecvate ca unii conducători din ambele tabere să susțină că Reforma este aproape încheiată – că dezacordurile teologice inițiale care au dus la scindarea din creștinismul apusean al secolului al șaisprezecelea au fost rezolvate.

De ce susțin unii că Reforma s-a încheiat?

În general, în sprijinul afirmației că Reforma s-a încheiat sunt menționate două motive principale:

1. Provocările pentru creștinii de pretutindeni (ex.: secularismul și islamul) sunt atât de intimidante încât protestanții și catolicii nu-și mai pot permite să rămână divizați. O mărturie unită (avându-l, probabil, pe Papă ca purtător de cuvânt principal), ar aduce beneficii însemnate creștinismului global.

2. Divergențele teologice istorice (ex.: mântuirea doar prin credință, autoritatea supremă a Bibliei, primatul episcopului Romei) sunt considerate chestiuni a căror divergență este subliniată în mod legitim, dar nu sunt idei incisive ale dezbinării și antagonismului care să împiedice unitatea.

Forța cumulativă a acestor argumente a temperat modul în care unii evanghelici înțeleg și evaluează Biserica Romano-Catolică.

Este de asemenea important să se remarce că, în ultimul secol, mișcarea evanghelică globală s-a dezvoltat într-un ritm exploziv, în vreme ce romano-catolicismul n-a cunoscut o asemenea dezvoltare. Faptul că, în anii recentți, milioane de catolici au devenit evanghelici, n-a trecut neobservat de către conducătorii romano-catolici. Aceștia încearcă să reacționeze într-o manieră strategică la această pierdere a credincioșilor lor prin a adopta un limbaj evanghelic tradițional (ex.: convertire, Evanghelie, misiune și milă) și prin a stabili dialoguri ecumenice cu biserici pe care cândva le condamnau. Acolo unde odinioară era persecuție și animozitate, în prezent sunt relații prietenești și dialog între catolici și protestanți. Însă, rămâne întrebarea următoare: oare au dispărut diferențele fundamentale dintre catolici și protestanți/evanghelici?

S-a încheiat Reforma?

Cu toate elementele ei variate și, uneori, tendințele ei contradictorii, Reforma protestantă a fost în ultimă instanță o chemare la (1) a redescoperii autoritatea Bibliei așezată deasupra bisericii și (2) la a aprecia din nou faptul că mântuirea o primim doar prin credință.

Așa cum au stat lucrurile și în urmă cu cinci secole, romano-catolicismul este un sistem religios care nu se bazează doar pe Scriptură. Din perspectiva catolică, Biblia este doar una dintre sursele autorității, însă nu este singura și nici cea mai înaltă. Potrivit acestei perspective, tradiția precede Biblia, este superioară Bibliei și nu este revelată doar prin intermediul Scripturii, ci și prin învățătura neîntreruptă a Bisericii și a agendei ei actuale, oricare ar fi aceasta. Întrucât Scriptura nu are cuvântul final, doctrina și practica Bisericii Catolice rămân supuse schimbării și, în consecință, pline de confuzie chiar la nivelul esenței.

Metoda teologică romano-catolică este ilustrată grăitor de promulgarea de către Roma a trei dogme (crezuri obligatorii) lipsite de orice temei biblic. Este vorba despre dogma din 1854 a concepției imaculate a Mariei, dogma din 1870 a infailibilității papale și dogma din 1950 a ridicării trupești la cer a Mariei. Aceste dogme nu reprezintă învățătura biblică și, de fapt, o contrazic în mod limpede. În cadrul sistemului catolic, aspectul acesta nu contează, întrucât o învățătură nu este bazată doar pe autoritatea Scripturii. S-ar putea să fie necesare două milenii ca să se formuleze o nouă dogmă, dar, întrucât Scriptura nu are cuvântul final, Biserica Catolică poate în cele din urmă să adopte învățături noi de felul acesta.

Referitor la doctrina mântuirii, mulți au impresia că există o convergență tot mai mare în ce privește justificarea prin credință și că tensiunile dintre catolici și evanghelici s-au diminuat considerabil după secolul al șaisprezecelea. La Conciliul de la Trent (1545-1563), Biserica Romano-Catolică a reacționat ferm față de Reforma protestantă declarându-i „anatema” (blestemați) pe cei care susțineau justificarea numai prin credință și de asemenea a afirmat învățătura potrivit căreia mântuirea este un proces al cooperării cu harul care este infuzat, mai degrabă decât o lucrare bazată doar prin har și doar prin credință.

Unii susțin că Declarația comună despre doctrina justificării semnată în 1999 de Biserica Romano-Catolică și Federația Mondială Luterană a făcut o punte peste prăpastie. Cu toate că, pe alocuri, documentul are un ton mai favorabil față de înțelegerea biblică a justificării, acesta afirmă explicit poziția susținută de Conciliul de la Trent cu privire la justificare. Toate acuzațiile formulate la adresa convingerilor protestante/evangelice istorice încă rămân în picioare; doar că ele nu se aplică celor care afirmă poziția neclară a Declarației comune.

Așa cum au stat lucrurile și la Trent, în Declarația comună justificarea este un proces decretat printr-un sacrament al Bisericii (botezul); nu se primește doar prin credință. Este un periplu care necesită contribuție din partea celui credincios și o participare neîntreruptă la sistemul sacramental. Nu există niciun sens în care neprihănirea lui Dumnezeu să fie imputată credinciosului de către Cristos, și astfel nu poate exista niciun fel de siguranță a mântuirii. Mai mult, perspectiva

Bisericii Catolice este dezvăluită prin utilizarea neîntreruptă a indulgențelor (adică absolvirea de pedeapsa temporară a păcatelor stabilită de Biserică în ocazii speciale). Teologia indulgențelor a fost cea care a declanșat Reforma, însă acest sistem a fost invocat cel mai recent de către Papa Francis în anul numit al îndurării, 2015-2016. Aceasta arată că perspectiva fundamentală asupra mântuirii susținută de Biserica Romano-Catolică, perspectivă care depinde de mijlocirea Bisericii, de împărțirea harului prin intermediul sacramentelor, de mijlocirea sfinților și purgatoriu, stă încă bine așezată la locul ei, chiar și după Declarația comună.

O privire înainte

Ceea ce este valabil în privința Bisericii Romano-Catolice ca realitate doctrinară și instituțională nu este neapărat valabil în privința catolicilor la nivel individual. Harul lui Dumnezeu acționează în viețile bărbaților și femeilor care se pocăiesc și-și pun încrederea doar în Dumnezeu, care răspund harului lui Dumnezeu prin a trăi ca niște ucenici creștini care caută să-L cunoască pe Cristos și să-L facă de cunoscut.

Însă, ținând cont de afirmațiile dogmatice nestăvilite și de structura politică și diplomatică extrem de complexă, ar trebui să se exercite mult mai multă grijă și prudență în raportarea la Biserica Catolică instituțională. Inițiativele actuale de a reînnoi aspecte ale vieții și închinării catolice (ex.: accesibilitatea Bibliei, reînnoirea liturgică, rolul tot mai sporit al laicilor, mișcarea carismatică) nu indică prin ele însele că Biserica Romano-Catolică este dedicată unei reforme substanțiale conform Cuvântului lui Dumnezeu.

În lumea noastră globală, încurajăm cooperarea dintre evanghelici și catolici în domenii de interes comun, precum protejarea vieții și promovarea libertății religioase. Această cooperare este valabilă și în privința celor de alte orientări religioase și ideologii. Acolo unde valorile comune sunt în pericol în ce privește chestiunile etice, sociale, culturale și politice, eforturile de colaborare sunt încurajate. Însă, când vine vorba despre împlinirea mandatului misionar de a proclama și trăi Evanghelia lui Isus Cristos în fața întregii lumi, evanghelicii trebuie să fie atenți să păstreze standardele clare ale Evangheliei atunci când alcătuiesc platforme și coaliții comune.

Poziția pe care am articulat-o reprezintă o oglindire a convingerilor evanghelice istorice însoțite de pasiunea pentru unitatea celor ce cred în Isus Cristos, în conformitate cu adevărul Evanghelieiⁱ. Chestiunile care au generat Reforma în urmă cu cinci sute de ani sunt încă destul de prezente în secolul al douăzeci și unulea în întreaga biserică. Deși salutăm toate oportunitățile de a le clarifica, evanghelicii, alături de reformatori, își afirmă convingerile potrivit cărora autoritatea noastră finală este Biblia și că suntem mântuiți doar prin credință.

ⁱ Aceste convingeri fundamentale sunt exprimate în documente oficiale de către două organizații evanghelice globale, the World Evangelical Fellowship și the Lausanne Movement. După abordarea unor subiecte precum mariologia, autoritatea în biserică, papalitatea și infailibilitatea, justificarea prin credință, sacramente și euharistia, precum și misiunea bisericii, comentariul rezumativ al World Evangelical Fellowship a fost: „Cooperarea în misiune între

evangelici și catolici este împiedicată în mod serios de niște obstacole <insurmontabile>.” (World Evangelical Fellowship, *Evangelical Perspective on Roman Catholicism* (1986) în Paul G. Schrottenboer (ed.), *Roman Catholicism. Evangelical Perspective on Roman Catholicism* (Grand Rapids: Baker Book House, 1987), p. 93. Vedem această perspectivă oglindită în „Lausanne Occasional Paper 10 on Christian Witness to Nominal Christians among Roman Catholics” și într-un comentariu făcut de autorul principal al Legământului de la Lausanne, John Stott: „Suntem dispuși să cooperăm cu ei (romano-catolici, ortodocși sau protestanți liberali) în privința faptelor bune ale compasiunii creștine și ale dreptății sociale. Atunci când suntem invitați să evanghelizăm alături de ei este punctul la care ne găsim într-o dilemă dureroasă întrucât mărturia comună necesită credință comună, iar cooperarea în evanghelizare depinde de acordul în ce privește conținutul Evangheliei.” (Comitetul de la Lausanne pentru Evanghelizarea lumii. „Documentul Ocazional 10 de la Lausanne despre mărturia creștină înaintea creștinilor nominali din rândul romano-catolicilor” („Lausanne Occasional Paper 10 on Christian Witness to Nominal Christians among Roman Catholics”) ” (Pattaya, Thailand, 1980); John Stott, *Make the Truth Known. Maintaining the Evangelical Faith Today* (Leicester, UK: UCCF Booklets, 1983) p. 3-4.).